

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: عبدالرحمان
فرستنده: نسترن نصرتی
۱۸ اکتوبر ۲۰۲۰

ابعاد منطقه‌ی درگیری ناگورنو-قره‌باغ

ارمنستان و آذربایجان دهه‌ها است که بر سر منطقه ناگورنو-قره‌باغ می‌جنگند. از فروپاشی اتحاد شوروی در سال ۱۹۹۱، هزاران نفر در درگیری بین حکومت‌های پسا شوروی قفقاز جان باخته‌اند. قصور این دو کشور و بازیگران منطقه‌ی مانند روسیه برای حل مسأله از زمان اعلام آتش‌بس در سال ۱۹۹۴، هم نفوذ آن‌ها را تضعیف نموده و هم راه را برای درگیر شدن بازیگران جدید مانند اسرائیل و ترکیه هموار کرده است. با توجه به سمت‌گیری جهانی امروز این قدرت‌ها، اگر روسیه، ترکیه و ایران مشترکاً حرکت‌های خود را هماهنگ نکنند، درگیری در ظاهر محلی همه اجزای تشکیل‌دهنده برای مبدل شدن به یک فاجعه دیگر در منطقه خاورمیانه بزرگ را دارد.

یک رویارویی دیگر بین روسیه-ترکیه؟

مانند جنگ در سوریه و لیبیا، روسیه و ترکیه خود را در دو طرف مقابل در درگیری می‌بینند. روسیه همچنین درباره اعزام جنگجویان سوری به آذربایجان اظهار نگرانی کرده است و در ۶ اکتوبر نیکول پاشینیان نخست‌وزیر ارمنستان گفت که اگر جنگ ادامه یابد، روسیه مجبور خواهد بود از قلمرو ارمنستان دفاع کند.

روسیه در توافق آتش‌بس ۱۹۹۴ که رسماً به چهار سال جنگ بین ارمنستان و آذربایجان که در سال ۱۹۹۱ پس از آن که اکثریت ارمنی در ناگورنو-قره‌باغ آذربایجان جدائی خود را اعلام کرد آغاز شد، نقش مهمی داشت. اما، پس از آن هیچ تلاش جدی از سوی به اصطلاح «گروه مینسک سازمان امنیت و همکاری در اروپا» (OSCE) به ریاست روسیه، فرانسه و ایالات متحده برای رسیدن به صلح در منطقه صورت نگرفته است.

یکی از دلایل اصلی قصور آن‌ها در حل مسأله در ۲۸ سال گذشته وجود آن، جاه‌طلبی‌ها منطقه‌ئی متفاوت ایالات متحده و روسیه- دو بازیگر قدرت در گروه- است.

روسیه یک متحد نزدیک ارمنستان است. روسیه یک پایگاه نظامی در ارمنستان دارد و تأمین کننده اصلی نفت و گاز آن است. هزاران ارمنی و سکنه ناگورنو-قره‌باغ کارگران مهاجر در روسیه هستند. هم روسیه و هم ارمنستان عضو «سازمان پیمان امنیت جمعی» (CSTO) یک گروه‌بندی منطقه‌ئی شبیه ناتو می‌باشند.

گرچه ارمنستان پس از انتخابات ۲۰۱۸ به ایالات متحده نزدیک‌تر شده است، اما روسیه هنوز برای واگذاری اراضی اشغال‌شده آذربایجان به ارمنستان فشار وارد نمی‌کند. روسیه از این فاکت که در میان ارامنه احساسات نیرومندی علیه چنین حرکتی وجود دارد، نگران است.

یک نگرانی مرکزی برای صلح بین ارمنستان و آذربایجان بازگشت حدود ۱۴ درصد از قلمرو آذربایجان است که در جنگ ۹۴-۱۹۹۱ به تصرف ارمنستان درآمد و بیش از ۶۸ هزار نفر جمعیت آذری آن اخراج شدند.

ترکیه از سوی دیگر از آذربایجان حمایت می‌کند، گرچه این موضع جدید نیست. ترکیه به پیوندهای تاریخی-فرهنگی برای حمایت خود از آذربایجان اشاره می‌کند و در اولین جنگ نیز از آذربایجان حمایت کرد. ترکیه برای جلوگیری از مهاجرت ارمنی‌ها به ترکیه مرزهای خود را بست. در درگیری کنونی، گزارش شده است که ترکیه تسلیحات و جنگجویان خود را از سوریه به آذربایجان منتقل کرده است.

نقش ترکیه در درگیری و ماهیت درگیری آن با درگیری‌های سابق متفاوت است، زیرا خلاف اوایل دهه ۱۹۹۰، ترکیه اکنون سعی می‌کند جدای از متحد قدیمی خود - ایالات متحده- حرکت کند و موقعیت منطقه‌ئی مستقل خود را، خلاف میل ایالات محده نشان دهد.

ترکیه در نقش جدید خود آشکارا نیاز به آتش‌بس جدید را رد کرده و از حرکت آذربایجان برای تصرف دوباره اراضی اشغالی حمایت کرده است.

روشن است که احتمال یک درگیری مستقیم بین روسیه و ترکیه افزایش می‌یابد.

الگوی آستانه و نقش ایران

روسیه، ترکیه و ایران برای هماهنگ کردن حرکت‌های خود در سوریه، در سال ۲۰۱۷ یک گروه کاری در آستانه- نورسلطان امروز- قزاقستان تشکیل دادند. گرچه با توجه به محاسبات ژئوپلیتیک بزرگتر که شامل عدم اعتماد متقابل آنها از درگیری فزاینده اسرائیل و تلاش‌های آن‌ها برای حداقل نمودن نقش ایالات متحده می‌شود در میان سه کشور پیرامون هم سوریه و هم لیبیا تضادهای درونی وجود دارد، آن‌ها یک ابزار برای حل اختلافات خود و احتراز از درگیری‌های مستقیم ایجاد کرده اند. علی‌رغم این فاکت که کارآئی آن تاکنون محدود بوده است، اما ابزار آستانه یک الگوی امید به احتراز از درگیری روسیه و ترکیه و از یک جنگ دیگر در منطقه را نشان می‌دهد.

ایران نیز، که با تلاش‌های نیرومند ایالات متحده برای منزوی کردن آن در سیاست‌های جهان روبه‌رو است، از هر گونه درگیری بین دو متحد اصلی خود، آن‌هم در مرزهای خود نگران است. ایران روابط خوب دیپلماتیک، هم با ترکیه

و هم با روسیه، دارد و در نگرانی‌های متقابل آن‌ها در ارتباط با ایالات متحده سهیم است. ایران چون خلاف روسیه و ترکیه هیچ تعهد مستقیمی به هیچ‌یک از دو طرف درگیری ندارد، در یک موقعیت عالی برای ایفای نقش میانجی قرار دارد.

هم ترکیه و هم ایران برای کنترل نفوذ فزاینده اسرائیل در منطقه دلایلی دارند. ارمنستان و آذربایجان با اسرائیل روابط دیپلماتیک دارند و از اسرائیل اسلحه وارد می‌کنند.

حضور اسرائیل در هر یک از دو کشور، با توجه به این‌که ایران با دو کشور مرزهای مشترک دارد، می‌تواند تهدیدات مستقیم نسبت به امنیت ایران ایجاد نماید.

نگرانی‌های منطقه‌ای بزرگتر آن‌ها و تلاش‌هایشان برای به حداقل رساندن حضور اسرائیل در منطقه می‌تواند بستر مشترکی برای همه این کشورها باشد تا ابزار آستانه را برای فعالیت هماهنگ گسترش دهند. در غیبت این هماهنگی، خاورمیانه ممکن است شاهد یک درگیری منطقه‌ای دیگر بشود.

از رویارویی تا همکاری

ناگورنو-قره‌باغ یک منطقه فقیر و محروم است که کل جمعیت آن حدود ۱۴۰ هزار نفر است. در جنگ ۹۴-۱۹۹۱ حدود ۳۰ هزار نفر از دو طرف کشته و صدها هزار نفر آواره شدند. از سال ۱۹۹۴ درگیری‌های گاه‌وبی‌گاه صدها نفر کشته شده‌اند. در دور جدید درگیری‌ها نیز تعداد زیادی کشته شده‌اند. یک جنگ جدید در منطقه، علاوه بر نابودی بیش‌تر زندگی مردم، می‌تواند به ایالات متحده و اسرائیل فرصت‌های جدیدی برای غلبه بر منطقه بدهد. روسیه، ترکیه و ایران دیده‌اند چگونه اسرائیل و ایالات متحده از جنگ در سوریه برای منافع خود بهره‌برداری کردند. این باید برای همه بازیگران منطقه‌ای یک انگیزه باشد که طبق الگوی کاری که از پیش دارند از رویارویی به سوی همکاری حرکت کنند.

منبع: نیوز کلیک

تارنگاشت عدالت